

VLASTIVĚDA MORAVSKÁ
Vydává Musejní spolek v Brně
s podporou Mor. výboru zemského, České
akademie věd a umění a ministerstva školství a
národní osvěty.

REDAKCE:

Hlavní redaktor: Au g. Kratochvíl; odborní
redaktoři: dr. Jan Macků, dr. Jos. Podpěra
a dr. Frant. Šujan.

II.

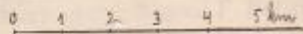
MÍSTOPIS MORAVY.
Rediguje Flug. Kratochvíl.

PŘEROVSKÝ OKRES
Čís. 53.

Část – P Ř E D M O S T Í
V BRNĚ 1927.

Soudní okres:
Prerov

1:150.000

Příloha k Vlastivědě Moravské.

Nákladem Musejního spolku v Brně.

MAPA OKRESU PŘEROVSKÉHO.

Předmostí

polit, a katastr. (417 ha) obec sev.-záp. Přerova.

Bývalo zde v XVII. věku 25 domů 12 ½ l. po 48 m., 9 1/4 l. po 24 m. a 14 podsedků bez polí); r. 1674 byli na půllánech: Tomáš Lacina dř. Ondřej Lacina a Jan Doupal dř. Jiřík Konoutka. 11 rolníkům patřilo 39 m. činž. polí a 24 m. přespólním z okol. vesnic. Celkem bylo polí 377 m. R. 1749 poddaní měli 646 m. polí, 72 m. pastvin a 26 ½ m. zahrad. Dle Schwoye bylo tu 51 d. a 272 obyv., r. 1834 : 65 d., 366 obyv., r. 1900: 94 d., 652 oby v., 642 katol., 10 Ž., 650 G., 2 N., r. 1921:153 d., 1178 obyv., z nichž 1167 Č., 2 N. a 9 cizozemců, 1000 katol., 14 evang., 81 češ.-slov., 12 israel, 1 jiného vyznání a 70 bez něho.

„Za Dědinou“ se 40 domy nazývá se Malé Předmostí. Mimo to nedaleko při vápencových lomech „Na Žernove“ jsou dvě chalupy. Hned za Předmostím na severovýchod rozkládá se mírně zvýšená pláň, nad kterou vyniká v zahradě Chromečkově pahorek (312 m) zv. dnes „Hradisko“, za starodávna „Skalka“. Jest to týž pahorek Skalka, který r. 1416 prodal Jan z Rokytnice Milotovi z Tvorkova.

Pahorek jest v ohledu geologickém a archeologickém velmi památný. Jádrem jeho byla na počátku doby diluviální dvě skaliska devonského vápence, kolem nichž rozkládaly se třetihorní sliny a písky s lasturami a tvořící se sladkovodní vápenec, zde opuka zvaný.1)

Účinkem větrů ukládala se na skaliskách a kolem nich žlut-nice sem navátá, zvaná spraž, čímž utvořil se až na 22 m mocný obal. Dokázal to Dr. Kříž tím, že kopáním na různých místech se přesvědčil o tom, že vlny Bečvy za nejvyššího stavu vodního nemohly až na tento chlum dosahovati a že žlutnice počíná právě tam, kde přestávají vlnovitě uložené vrstvy pískovité a slínovité nanesené a uložené rozvodněnou Bečvou.

A právě v této žlutnici učiněny veliké nálezy archeologické, kosti zvířat, památky po člověku pravěkém a konečně i pozůstatky tělesné jeho samého.

---

1) Dr. M. Kříž, Mé výzkumné práce Č. V. M. S. O., 1896. Předmostí a jich výsledky.

Co do zbytků zvířecích byla zde zastoupena doba diluviální či pravěká, kterou Dr. Kříž dle zbytků těch ve třech výškách se vyskytnuvších klade do tří období: předledového (praeglaciálního) ledového (glaciálního)1) a stepního (postglaciálního).

Zvířecí zbytky pocházely od zvířat dílem vyhynulých (mamuta, nosorožce a medvěda jeskynního), dílem od takových, jež namnoze podnes žijí. Některá přišla k nám v době diluviální z krajin severních či arktických, odkud také arktická slují, vy-puzená jsouce odtud k jihu postupujícími ledovci a nedostatkem potravy (liška lední, kur sněžný, sob a j.).

Kosti jiných pocházely od zvířat jižních (lva, levharta a hyeny) a alpských (kozorožce, kamzíka, sviště a j.). Konečně byla tu zastoupena zvířata štěpní, jako kuň, tur divoký, zubr, los, vlk, sup bělohlavý a j.

V první vrstvě z období předledového (fossilního) není po člověku stopy. Zato však ve vrstvách ostatních (ledové a štěpní) uhozeno kopáním na vrstvy kulturní, v nichž nalezeny předměty od člověka pocházející, a to ve třech takových vrstvách nad sebou, oddělených od sebe mezivrstvami čisté, neporušené hlíny; to svědčí, že tu lidé v pravěku v rozličných dobách časově značně od sebe vzdálených žili a tuto svou pozůstalost zanechali.

Zůstaly po něm popel a uhlí z ohnišť a v tom pazourkové nože, sekyrky, hroty, škrabadla, odštěpky (nuclei) při jich výrobě odpadlé a klíny. Z kosti a parohu sobího vyrobeny byly jehlice, šidélka, hladidla; nejdůležitější bylo, že byly nalezeny člověkem řezané a kresbami vyzdobené či ornamentované předměty z mamutího žebra a klů.2)

Byla nalezena i líčidla ku barvení těla, kelnatky (lasturky) třetihorní, jichž používáno jako předmětů ozdobných, a zbytky lidských koster.3)

---

1) Vrstva tato utvořila se v dobách, za kterých následkem vlhkého a studeného podnebí kraje severní pokryly se ledem, dosahujícím až na úpatí Sudet a Karpat.

2) Viz Pravěk, 1927, č. 1—2, tab. IV—VI.

3) První, kdo podal zprávu o tom, že se pod Skalkou předměstskou „vykopávají zuby tak veliké jako hlava člověčí, žebra jako břevence a rohy veliké též," byl Jan Blahoslav ve své gramatice české r. 1571.

Vědecké badání zahájil zde však r. 1880 otec moravské archeologie Dr. Jindřich Wankel se svým zetěm J. Havelkou, od r. 1882 K. Maska a od r. 1894 Dr. M. Kříž, jehož badání vztahovalo se soustavně na celý chlum, řečiště Bečvy a pohanské pohřebiště.

Po době pravěké či diluviální následovala doba aluviální čili doba mladších naplavenin, v níž podnebí se oteplovalo a zvířata diluviální dílem vyhynula, dílem se odstěhovala.

Tehdy přišli do Evropy z Asie jiní lidé čeledi indoevropské. V dějinách nazývá se doba ta dobou předvěkou či prehistorickou. Lidé tito noví bydleli také na návrší u Předmostí. Nalezeno zde po nich pět jam příbytkových se spodkem širším a hrdlem užším, naplněné černou hlínou a v ní střepy z nádob rukou hnětených, hrnečky, bronzová sponka a kosti zvířat domácích.

Zabývali se orbou, chovali domácí zvířata, robili z hlíny nádoby a užívali vedle nástrojů kamenných a kostěných také bronzových, bezpochyby obchodem k nim z jihu donesených.

Po této době následuje doba historická, v níž počínají vedle nálezů archeologických také písemné zprávy o našich krajinách.

I z této doby nalezeny u Předmostí památky po obyvatelích a sice celé rozsáhlé pohřebiště pohanské, které stářím svým sahá nejméně do r. 1038 po Kristu a podle předmětů v některých hrobech nalezených náleželo Slovanům. Dr. M. Kříž otevřel od zahrady Ghromečkovy ku nyn. hřbitovu 140 hrobů a pronesl náhled, že se pohřebiště to rozkládalo i pod hřbitovem až k silnici rokytnické, což se později potvrdilo, když pisatel sám při té silnici 4 takové hroby objevil, z nichž jednu nejzachovalejší kostru uložil v ležaté zasklené skříni do hlíny a písku v poloze, v jaké byla objevena s milodary při ní nalezenými; chová se v městském museu přerovském.

Mrtví na tomto pohřebišti pochovaní leželi s hlavou k jihozápadu a nohama k severovýchodu; ruce byly obyčejně ku kyčlím přiložené, někdy na prsou přes sebe neb v klíně uložené a obličej byl přímo vzhůru neb k východu obrácen. Milodary byly záušnice bronzové neb stříbrné, náušnice, korálky, prsténky, nože železné, dýky, ostruhy a hedvábná stužka. -----

---

Literatura o předměte tóra jest obsáhlá a přispěli k ní pracemi svým učenci domácí i cizí. Z domácích Dr. Jiří Wankel, Maska, Kříž, Woldřich, Havelka, Klvaňa a Červinka; z cizích Schaffhausen, dánský učenec Steenstrup, který zahájil polemiku tvrzením, že člověk zde současně s mamutem nebyl, ku kteréž domněnce se později i Dr. Wankel přiklonil, pak Heger a Nehring.

Některé náušnice byly zlaté, stříbrné, silné pozlacené neb bronzové, původu arabského z 9. neb 10. stol. Konečně nalezeny dva české denáry, jeden v ruce nebožtíkově, knížete Břetislava L (1034—1055).1)

Veškerá pole od silnice rokytnické ku hřbitovu bylo jediné takové pohřebiště, v němž vyskytovaly se hroby dva i tři nad sebou, při čemž hroby nejspodnější byly nejzachovalejší. V Předmostí bylo jedno z nejstarších morav. sídlišť.

Předmostí jest mnohem starší Přerova, který vznikl jako podhradí hradu přerovského. Tehdáž, v době předvěké, neměla osada jména; teprve po vzniku Přerova dostalo se jí jména Předmostí.

Z nejstarších usedlíků zdejších uvádí se r. 1368 Matěj (Matyáš) z Předmostí, jenž t. r. koupil od Střezny z Přerova dvůr se zahradou v Přerově a r. 1371 od Jakuba z Dobrotic zdejší dvůr.²⁾

V Předmostí bývali púhončí, kteří zde měli svobodné dvory. Z nich jmenují se v púhonech r. 1374 Vach, r. 1375 Adam,³⁾ r. 1405 Jakub a Vavřinec z Předmostí zároveň s Protiv-cem z Gekyně a Jakubem ze Sobíšek,⁴⁾ r. 1409 Běl z Předmostí, který pohnal markrabí Jošta ve při jeho s Janem z Horky.⁵⁾

R. 1403 jmenují se mezi many kostela olomouckého bratří Pavlík, Stach a Blažek z Předmostí.⁶⁾ Následujícího r. 1404 daroval markrabí Jošt Sulíkovi z Konice lán ve vsi Předmostí, lán v Radvanicích a v Hodňanech dvůr se 2 podsedky.⁷⁾

Dávno před tím r. 1385 dal týž markrabí vložit do áeik Ješkovi z Třebešova alodiální dvůr v Předmostí, který náležel dříve k hradu přerovskému.⁸⁾ Ješek přijal hned na týž dvůr a na všechn svůj majetek na spolek Lacka z Kravař a násl. r. 1386 přibral k tomu svoji ženu Mabku.⁹⁾ Později r. 1391 koupil zde od ženy Adama Běsa Kateřiny a jejich synův dvůr s polnostmi a r. 1397 spolčila se opět Mabka se svým mužem na zmíněný svobodný dvůr v Předmostí.¹⁰⁾

---

1) Předměty ty vyobrazeny ve zmíněném pojednání Dra Krize. 2) Z. d. ol, I, 1023; II, 63. 3) Kn. púh. ol., I, 19, 20, 25. 4) Kn. púh. ol, I, 107—109. 5) Kn. púh. ol., I, 342. 6) G. D. M., XIII, 302. 7) C. D. M. XIII, 329. 8) Nynější statek Chromečkův. Z. d. ol., IV, 571. 9) Z. d. ol., IV, 605, 798. 10) Z. d. ol., VI, 519.

Také měšťan olomoucký Petr Gersnar neb Brodar měl v Předmostí majetek. Alespoň jej r. 1409 Mabka pohnala pro role, jež; měla v Předmostí, že se zmocnil jejího statku i v nadbyt se uvázal, t. j. vzal jí koně, krávy a obilí; proto musela jej pohoniti a úředníkům platiti, z čehož jí vzešlo škody za 100 hř. gr.¹⁾ Nález panský v té při vyzněl r. 1412 v ten rozum: Poněvadž Petr praví, že zde na dědinách nic nemá, nemusí púhonu odpovídati, ale shledá-li Mabka, že zde něco má, může se v to uvázati.

Ukázalo se, že zde skutečně Petr Brodar majetek měl, neboť za přítomnosti usedlíků předmosteckých byla Mabka r. 1409 uvedena v držení menšího dvora nedaleko kostela s příslušnými rolemi, které jí a jejím dětem byly r. 1412 opět soudně přiřčeny proti Petru Brodarovi ve 20 hř. gr.²⁾

Mabka přijala sice r. 1412 na spolek svoje syny na onen svobodný dvůr v Předmostí, ale již r. 1415 prodala Janu z Rokytnice alodiální dvůr v Předmostí s pahrbkem zv. „Skalkou”.³⁾ Nový majitel prodal týž majetek a k tomu zahradu mezi stodolou a dvorem Milot o v i z Kravař jinak Tvorkova, který jej r. 1416 zapsal své ženě Anně z WeiBenburka.⁴⁾

Zatím zemřel muž Mabčin Ješek; prodalať r. 1420 ovdovělá Mabka Ondřejovi zv. Baďurovi ze Šířavy své dědičné právo (al. dvůr) v Předmostí, jež byla dle zemského práva od měšťana olomouckého Petra Brodara neb Gersnara obdržela.⁵⁾ Ondřej Badura brzy potom zapsal své ženě Herce věno 25 hřiven gr. na tomto koupeném majetku v Předmostí na alod. dvoře a nadbytu.⁶⁾

Zmíněný Milota z Tvorkova prodal r. 1447 alod. dvůr Martinovi a Matoušovi v Předmostí se vším příslušenstvím.⁷⁾ Matouš, jenž měl za manž. Vavačku z Přerova, prodal již násl. r. 1448 Pavlovi z Předmostí třetí díl prostředního dvora v Předmostí a Václavovi z Předmostí též třetinu téhož dvora; třetinu dvora si ponechal na svou výživu.⁸⁾

Té doby zasáhl v dějiny Předmostí též Adam zv. Běs z Předmostí, hejtman přerovský. Ženou jeho byla Kateřina, která r. 1386 koupila od Mikeše a Petra z Předmostí alodiální dvůr s polnostmi,⁹⁾ r. pak 1391 ona a synové její, jak shora uvedeno, prodali Ješkovi z Třebešova týž dvůr.

!) Kn. půh. ol., I, 328. 2) Kn. půh. ol., I, 389. 3) Z. d. oi., VIII, 363. 4) Z. d. ol., VE, 579, 639. 5) Z. d. ol., IX, 349. 6) Z. d. ol., IX, 379. 7) Z. d. ol., X, 641. 8) Z. d. ol., X, 849, 850. 9) Z. d. ol., IV, 758.

Ačkoliv byl Adam velice zadlužen, koupil r. 1406 od Pavlíka z Předmostí zde dvůr s příslušenstvím;1) ale již násled. r. 1407 byl na statky jeho uveden Petr Brodar, olom. občan, a sice na 2 poplužní dvory, a když by to na zaplacení dluhů nestačilo, mělo se mu dostat i jeho pohledávek v Malenovicích, až bude toho plných 100 hř. gr.2)

Tak se stal Brodar novým sousedem v Předmostí, ale již r. 1407 žalovala Brodara Mabka, že se zmocnil jejího dvora zde pro Adama Bésa a ona toho dvora nikdy neprodávala; dokazuje to deskami. Páni dali r. 1408 Mabce za pravdu, jelikož to měla skutečně v deskách.

Kolem r. 1466 Eliška z Předmostí (zv. také z Újezda), vnučka Ondřeje Badury ze Šířavy, byla manž. Jiřího z Předmostí, který jí zapsal r. 1466 věno na zdejším dvoře. Provdala se po druhé za Staška ze Závad a zapsala mu r. 1490 do desk dvůr svobodný a nezávadný za kostelem, ke kterému dvoru právo měla po svém otci Badurovi.8)

Matouš z Předmostí měl s Magdalenou Vavačkou syny Ondřeje a Martina. R. 1490 vložila Magdalena Ondřejovi Matúšovi a jeho potomkům svou třetinu na tom půl dvoře v Předmostí, v kterémž Skála stojí.4) Martinovi z Předmostí pak odprodal Václav Duft z Předmostí r. 1492 třetinu polovice dvoru u Skalky a dcera Martinova, Barbora z Přerova, prodala r. 1493 svému strýci Ondřejovi druhou polovici dvora v Předmostí se Skalkou a Hradiskem,6) načež tento r. 1493 prodal a vložil zde bratru Martinovi čtvrt role s kusem role nad Vývozem za zahradou ležící u samé lázně od svého vlastního dvoru v Předmostí.6) Měli v těch letech v Předmostí dědičné dvory: Stašek ze Závad,7) Ondra Korytník, Matěj Bacák, Martin, Vaněk a také Jan Mukař z Kokor 3 poddané. Když totiž král Matyáš 10. března r. 1487 a král Vladislav 10. června vložili Vilémovi z Pernštýna v dědičné držení do desk panství přerovské, odporovali tomu vkladu tito všichni, poněvadž se při tom celé Předmostí jmenovalo, ač oni zde dědičné či svobodné dvory měli a Jan Mukař 3 poddané.8)

-----
1) Z. d. ol., VII, 281. 2) Kn. půh. ol., I, 217. 3) Z. d. ol., XIII, 16. *) Z. d. ol., XIII, 16. 5) Z. d. ol., XIV, 18. »> Z. d. o.), XV, 4. ') Jeho svob. dvůr za kostelem byl rozdělen mezi rolníky. s) Archiv Český, XVI, 310, 311.

Jiný zeman sluje Jiří Leščenský z Předmostí, který r. 1507 (11. července) prodal Vilémovi z Pernštýna svobodný « dvůr v Předmostí za kostelem s přísluž, za 180 hř. Zato prodal Vilém násl. r. 1508 Jiřímu Leščenskému dvůr v Lýskách u Přerova s rolí, lukami a poskytl mu při tom mnoho výhod.1) Nad to prodal p. Vilém r. 1511 nivu ode dvora vinařského, mezi rolí předmosteckou a vinařskou ležící, robotnému Janu Březinovi v Předmostí.2) Osvobodil jej, ženu jeho a potomky od roboty z té nivy a také od odvádění berně královské, začež mu platil Březina ročně 14 gr. češ., jak obyčejem tehdy bylo, o sv. Václave a sv. Jiří po 7 gr. a knězi předmosteckému 2 kopy toho obilí které se na té nivě seci bude. 3)

Současně s Leščenským vyskytují se bratří Jan, Jakub a Páve, Korytníkové, synové Ondřeje Korytníka, kteří r. 1518 prodali Janu z Pernštýna a na Tovačově svůj dědičný dvůr v Předmostí.4)

Nedaleko obce rozkládal se panský les zv. „Lípový“ I žádali Předmostečtí Jana z Pernštýna r. 1519, aby jim ve svém lese „Lípovej“ dovolil zříditi si pastvisko. Svolil k tomu, aby, jak praví, „ve svých živnostech růsti a rozmáhati se mohli“, a sice v lese tom pod Skalou tak, jak jim to bylo odměřeno. Museli ovšem za to odváděti ročně při sv. Martině 50 gr. bílých.5)

R. 1538 postoupil Jan z Pernštýna některé poddané v Předmostí a ve Vinarech Kunšovi z

Vrchlabí a na Čekyni dědičně výměnou za některé jeho poddané ve Lhotě.6) Násled. r. 1539 osvobodil Jan své poddané v Předmostí od některých robot za určitý plat mimo dovoz dřeva do zámku přerovského.7)

R. 1541 žalovali Přerovští Janu z Pernštýna na Předmostecké, že prý šenkovali rozličná pití hostinská a žádali jej, aby tomu přítrž učinil, podvolující se dobrovolně k témuž platu, jaký mu odváděli krčmáři v Předmostí, ročně totiž 4 kopy gr., po dvou o sv. Václave a o sv. Jiří. Jan z Pernštýna nařídil, aby nikdo v Předmostí jiná piva nešenkoval, než piva přerovská.8)

U Předmostí stávalo mýto, které si Jan z Pernštýna ponechal, když Přerovským r. 1543 mýto a mostné postoupil, usta novil však, aby Předmostečtí na každou zimu do Přerova dva trámy k opravě zdejšího mostu přivezli.

---

1) Archiv Český, XVII, 104. 2) Kniha Tovačovská, f. 225 b. 3) Archiv Český, XVII, 147, 148. *) Archiv Český, XX, 302. 5) Archiv Český, XX, 303. ») Archiv Český XX, 432. 7) Archiv Český, XX, 440. Kniha tovačovská, f. 222. 8) 24. června 1541. Archiv Cesty, XX, 453, 454.

V Předmostí byli držitelé svobodných dědičných dvorů a poddaní pernstýnští; ti pak ovšem s tou částí obce příslušeli k panství přerovskému. Jak známo, prodal Jan z Pernštýna panství to r. \ 585 Janu Manriquovi z Lara; musil je však r. 1594 opět převzít, načež r. 1596 koupila obec přerovská s panstvím také Předmostí s kostelním podacím; ještě téhož r. prodala je Bedřichovi z Žerotína. Odtud sdílelo Předmostí změny majetkové zároveň s Přerovem. Bedřich koupil zde dům od Tomáše pūhončího.

Již dříve v letech 1374, 1375, 1405, 1409 shledali jsme pūhončí v Předmostí, kteří, jako jinde pūhončí čudy olomoucké, podělení byli za povinnost roznášeti pūhony pohnaným, svobodnými statky či pūhončími grunty (v. Sobíšky). Tehdáž kol r. 1600 byly v Předmostí 3 takové grunty, jak patrně z kupních smluv v dochovaných dvou pūhončích knihách v Sobíškách. Jeden držel představený (fojt) pūhončích Pavel Drahlovský (f 1591), druhý Jan Žeydek a třetí Tomáš Barvínek a po něm Jan Barvínek.

Žerotínové měli v Předmostí solný obchod a vinopalnu tak, jako v Kozlovicích, Beňově a Popovicích.

Na počátku SOleté války měl zde grunt Václav Kobyłka z Kobylího. R. 1625 byl na dvoře v Předmostí správcem dědin panství přerovského Jan Vidický, manžel Anny, vdovy po knězi bratrském Janu Šumberském. Za války zmíněné vyskytuje se zámožný Martin, pūhončí z Předmostí, který r. 1630 koupil od Bedřicha Vojska z Bogdunčovic statek količínský na Holešovsku a r. 1635 od Ludmily Pražmové, roz. Piklerovny, statek lišenský; psával se pak Martin Pūhončí z Předmostí na Lišné, Količíně a Skalici; byl cis. radou a všech panství kníž.-bisk. olomouckého dědičný regent.

V druhé polovici 16. věku bylo Předmostí z valné části nekatolické. Bratří měli zde stoupence, více však bylo luteránů. V té době byl zde evang. farářem Adolf, který dostav se na faru do Přerova, započal zde r. 1571 spor s úřadem městským

o pohřby Bratří na hřbitově šřavském.

Biskup Stanislav II. Pavlovský z Pavlovic obdržel r. 1580 od Vratislava z Pernštýna právo osazovati na jeho statcích fary, i ustanovil proti vůli Předmosteckých r. 1581 zde farářem kněze kaplana kroměřížského Matěje. Nepřijali ho; chodil tam predikant z Prostějova. Když ani druhého kněze Pomponiusa s rektorem přijati nechtěli Předmostečtí ani Dluhoničtí, žádal biskup Stanislav Jana z Perštejna, aby jim poručil na faru jej uvést. Marné.

Obyvatelé jsou většinou zámožní rolníci.

Jedna z nejstarších v rodě se udržujících usedlostí, o níž stala se již zmínka r. 1490, kterého byla její majitelkou Magdalena Vavačka, jest statek manželů Chromečkových, v jejichž zahradě jest proslavená Skalka v ohledu archaeologickém. Předkové jejich, Josef a Marie

Chromečkovi, koupili r. 1768 půllán čís. 27 v Předmostí od svob. pána Petráše a dřívější majitelé Josef a Marie Ghromečkovi měli jej připsaný r. 1853 a 1858. Po nich grunt připadnul spisovateli a zem. inspektoru Fr. Bílému, který si vzal dcera Ghromečkovu. Také již oba zemřeli. Nyní je pánem přestavěného gruntu majitel cihelen a skoro celého Hradiska Karel Přikryl.

Panský dvůr byl úplně rozprodán hned za světové války.

Náves jest tvaru nepravidelného čtyřúhelníka, jehož strany tvoří dlouhé přízemní budovy obytné a hospodářské. Nad vraty někde udrželi se zbožné nápisy, jichž písmena tak jsou utvářena, že se jeví ozdobnými pruhy. Gruntů těch jest kolem návsi 8 (původně 11).

Domy jsou někde odděleny od sebe mezerou a nemají před domem zahrádek. Domkaři mají své domky hlavně při silnici rokytnické na t. zv. Malém Předmostí, kde bylo před lety pouze 9 domků a kaplička sv. Floriána.

Nábytek jest novodobý. Hanácký kroj dávno vymizel, lid nosí se po městsku.

Návší podél jedné její strany vede silnice k Lipníku. V západní části její stojí kostel s v. Maří Magd. připomínaný již r. 1383. Za reformace v 16. stol. byl luterským. Po bitvě bělohorské sloužil kat. bohoslužbám, ale Předmostí samo přifařeno do Přerova. Teprve r. 1660 dosazen sem farář; fara byla pro něho upravena.

Kostel byl od r. 1750 několikrát opravován; r. 1772 dle nápisu nad hlavními dveřmi byl v renesančním slohu přestavěn a rozšířen v nynější podobu. Na věži byly 4 zvony z let 1523, 1677 (litý v Unčově) a 1846; čtvrtý letopočtu neměl.

Vysoká věž v průčelí; strop jest valený vyzdobený pěkným malbami. Při zadní stěně zvenčí za oltářem jest náhrobník s nápisem:

**Léta M-CCCC-XXVI
w vtery po Swatem Bar
tholomiegi vmrzela gt
Vrozena panij Kater
zina Manželka Pana
Kunsse z Wrchlabie
a na Naczekyn. a tuto
pochowana.**

Po obou stranách hlavních dveří jsou sochy sv. Cyrila a Methoda, z r. 1863. Uprostřed návsi je socha sv. Jana Nep. z r. 1773. Stála původně mezi lipami nyní již vykáčenými.

Vedle kostela farní budova.

Na malém prostranství u staré školy u silnice lipenské, postaven r. 1872 kamenný kříž a r. 1908 u silnice roketnické socha P. Marie. K Předmostí jsou přifařeny Čekyně, Popovice, Lýsky, Vinary a Dluhonice, dříve i Buk a Prosenice.

Farář dostával desátek v plodinách, mimo jiné naturalie (jistý počet slepic a vajec), což tvořilo v penězích roční důchod 108 zl. 6 kr.1) Po roce 1848, kdy nastal výkup z dávek těch, obdržel 2162 zl. Poněvadž se z gruntu odvádělo 7 zl. 46 kr. ročně, připadlo na grunt 155 zl. 33 kr. výkupného.

Škola jednotřídní zřízena v Předmostí za Josefa II. v letech 1784—1788; r. 1867 rozšířena na dvoj- a r. 1898 na trojtřídní. Přiškoleny byly Popovice, Lýsky, Vinary, Gekyně a Dluhonice, z nichž posl. obec vyškolená r. 1842 a Gekyně r. 1883, kde jest dnes dvojtřídní škola.

Původní jednotřídní škola stála při chodníku do Přerova a shořela r. 1816, načež postavena na témže místě nová, která však 2. září 1831 rovněž vyhořela; pak zbudována r. 1834 škola za kostelem a r. 1867 rozšířena pro 2 třídy. Druhá nová budova, rovněž dvojtřídní vystavěna byla r. 1898 opodál při silnici lipenské, odkudž cesta do Popovic odbočuje.

1) Pololánici v Předmostí dávali 1/2 kopy pšenice a mandel ječmene; z Popovic dostával po 5 mandelech žita a ovsu, z Dluhonic pšenici a ječmen, z Lýsek řež a oves, podobně z Prosenic, Buku a Gekyně. Jenom ve Vinarech, poněvadž tam pololáníků není, dával chalupník pár

kuřat, které jsou povinni posud odváděti, jelikož se z toho nevykoupili.

R. 1847 odvádělo každé dítě škol. platu měsíčně 3 kr. konv. m. Učitel dostával 53 snopů žita, kopy a 30 snopů pšen., 17Va kopy ječmene a kopy 48 snopů ovsa. Dluhonští dávali 6 měric pšen, a 3 měrice žita místo školního platu; za různých příležitostí dostával učitel luštěniny, vejce (9—10 kop) a 4krát do roka podělován koláči ze všech obcí v značném množství (bývalo až 392 koláčů). Dříví 3 sáhy od vrchnosti přerovské a rokytnické. Na penězích měl ročně něco přes 4 zl.; po roce 1848 při výkupu z toho platu obdržel 80 zl. 55 kr. Jinak vydělával písáfením a hrou při tanečních zábavách. Školního pomocníka musel si vydržovati sám. Dnes jest škola pětiletá se 191 dětmi. Déle učili: Jan Pospíšil —1836r Fr. Kocián — 1854, Karel Oliva (1876—1887), Fr. Snídal (1893-1924), Fr. Tomčík od r. 1926.

Ob v. smíšenáobčanskázr. 1924 má 3 třídy se 119 žáky. Od 1. září 1926 se učí ve vlastní nové budově. Fr. Chmelař byl zatímním řed. 2 roky, od 1927 Jiří Puchnar.

Starý hřbitov býval okolo kostela, novější jest za vsí, na němž pochovávají se zemřelí z celé farnosti.

Poddanské poměry r. 1749 viz na str. 17. a 18.

Dle údajů pamětníků robotovali před r. 1848 z gruntu 2 lidé s 3 koni 1 1/2 dne týdně od sv. Jana do sv. Václava. Pěší robota byla 6 dní v témdni. Robotě jednodenní v témdni říkali „chlebová“, za niž dostával sedlák větel žita; mimo to musel sedlák utkati ročně 12 loket plátna, domkař, který robotoval 9 dní ročně, 6 loket a hofer 3 lokte. Rychtář dostával od vrchnosti bečku piva, půlmistr byl roboty prost, musil však voziti pivo ze Želatovic do panské hospody. Ve dvoře bývala škrobárna. Škrob vyráběli ze zemáků; tu musil každý sedlák oprati denně 5 měric zemáků, chalupníci tlačili oje u stroje, kterým se zemáky mačkaly. Pro ovce nasekal sedlák denně také 5 měric brambor.

Hned na počátku pojednání o Předmostí byla zmínka o Skalce; dnes nazývá se týž chlum „Hradisko“. Z toho, že obklíčen náspem a že trati na sever od něho sluji „pod valem“, dalo by se souditi, že tu skutečné kdysi jakási tvrz bývala, ač doložiti toho nelze. Na chlumu jest otevřený lom, kde se lámal devonský vápenec a sice již od r. 1536, kdy Předmostečtí dovolili Přerovským dobývati zde kámen pro své stavby. R. 1858 najalo skálu tu několik podnikatelů pruských, postavili vápenku v Přerově u nádraží, v níž z kamene toho pálili vápno. Toho r. zaslal správce vápenky Wenzl první ukázky nálepu kosti a zbytků mamutích do Vídně, odkud datuje se známost v kruzích vědeckých o tomto tábořišku lovců mamutích. R. 1862 měl toto skalisko najaté Jakub Hirsch z Přerova a lámal zde kámen, takže původní Skalka téměř zmizela. Lid nazýval ji Vojtěšská skála. Pruský lékař Svoboda viděl, jak ohromné hnáty lid nosí do špodárny, a objevil mamutí kosti. Od r. 1866 ve všeobecnou známost Předmostí vešlo. O důležitosti v ohledu geologickém a archeologickém tohoto místa jsme se zmínili. Sbírčku z nálezů zde vykopaných pořídil si hostinský Edm. Herrman. Dědic jeho, bratr Adolf, žijící v Americe, prodal celou nemovitost obci, sbírku však daroval místní škole. Museum přerovské má krásnou sbírku mamutích klů a kostí.

Na západní a východní straně Hradiska nachází se sladko-vodní vápenec (zv. „opuka“), v němž uloženy jsou zkamenělé zbytky rostlinné; ve velikém lomu téhož vápence u Tučina i zbytky zvířecí, zejména mamutí. Opuka sahá stářím svým totiž do doby diluviální.

Znamenitostí předmosteckou jest zdejší kyselka; prýští ze země na několika místech východně Hradiska a v zahradě Chromečkově jest studánka této kyselky, z jejíhož dna vystupuje množství bublin prchavé kyseliny uhličité. Obsahuje kysličníky zelenité, vápenaté, sodnaté a něco látek sirnatých, proto, když jest uzavřena v láhvi, po čase hnědne a málo zapáchá. Vedle domu Chromečkova a jeho souseda Otčenáška jest na ulici nádržka, do níž kyselka ze zahrad těchto rolníků vtéká a z přeplněné nádržky dále odtéká. Dr. M. Kříž měřením vyšetřil, že za den odtéká 504 hektolitrů kyselky.1)

Naproti Malému Předmostí jsou dvě cihelny a opodál k severu za pahorkem třetí; ještě dnes při odkopávání hlíny přichází se na zbytky fauny diluviální a blíže povrchu na zmíněné hroby

staroslovanské.

Kolem cihelen vede silnice do rozsáhlého panského lomu na vápenný kámen. Vrch, v němž kámen ten se dobývá, porostlý malým lesem jehličnatým, sluje Žernova. Bývala zde snad tvrz, neboť připomínají se vladykové ze Žernova. Borový lesík ten na úpatí vrchu býval oblíbeným výletním místem Přerovanů.

---

1) Dr. M. Kříž. „O dokončení výzkumných prací v Předmostí." Otisk z Časopisu Vlast. Mus. spolku Olomouc, 1896, str. 4.

Při postupu práce objevil se před 30 lety vchod do rozsáhlé jeskyně, krápníky zdobené, které byly však záhy zuráženy; jeskyně již lámáním kamene pro přerov. vápenku zmizela; na návsi však se při jarním tání vždy voda v některých dolinkách ztrácí.

Pod Cekoňským kopcem směrem lomu bývala vojenská střelnice (1892-1905).

Spolky: Hasičský, Sokol, Orel, chovatelů drobného hospodářského zvířectva, pól. organisace (čsl. soč., kom., lid.), kat. žen.

Pošta v místě.

Před byv. Chromečkovým domem stojí pomník M. Jana Husa.

Obec předmostecká měla do r. 1886 pozemky ve výměře 718 jiter, 558 sáhů, z čehož připadá na velkostatek 231 jiter 1140 sáhů. Mimo to držela obec od r. 1538 jako náhradu za zavodněná pole rybníky přerovskými část pozemků přerovských, jež byly r. 1886 vyvlastněny.

Trati: Prostřední díly, Hejnice, Rybářský, Panský, Dvorský, Na Hradisku, Selský, Za kaplou, Pod lípou, Mesla, Sýkorník, Na malé Lípové, Kopaniny, Kněžská, Za Skalkou, Podvrší, Čtvrtky, Kratičiny, Od nivek a Králičí, Pastviskar Pod Žernovou, Nad Raitšulou, Nivečky, Nad rybníčky, Pod valem, U Boží muky, Nad zahrady, Slatiny, Trávník, Vinice, Za krchovem. Na staré ob. pečeti se znakem věže jest nápis: * PECZET * Z * PRZEDMOSTI *.

Živelní pohromy: Požár r. 1830, kdy obec skoro celá vyhořela, 1831 (shořelo 39 domů, panský dvůr).